

LIFE TERMÉSZETVÉDELMI KISOKOS 2020. április 15.

Kedves LIFE Pályázó! Kedves LIFE Érdeklődő!

Az Európai Unió környezetvédelmi programja (LIFE) 1992 óta járul hozzá az uniós környezet- és természetvédelmi célkitűzések hatékonyabb megvalósításához. 2014-től külön Éghajlatpolitikai alprogram támogatja az éghajlatvédelmi célkitűzések megvalósítását.

A LIFE Környezetvédelem alprogram célja *Környezet és erőforrás-hatékonyság, Természet és biodiverzitás*, valamint *Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás* kiemelt területéhez kapcsolódó kísérleti, demonstrációs, bevált gyakorlati, valamint tájékoztató-tudatosságnövelő projektek támogatása.

LIFE Természetvédelmi Kisokosban az alábbi témakörökről olvashatnak:

Aktuális, a 2020. évi pályázatbenyújtással kapcsolatos információk:

- A 2020. évi pályázati felhívás újdonságai
- Fontos természetvédelmi információk
- Nemzeti önerő-támogatási alap
- Határidők, LIFE események összegzése
- LIFE Természetvédelmi Csoport elérhetőségei

Általános információk a 2018-2020. időszak többéves munkaprogramja alapján:

- Az Európai Unió legfontosabb természetvédelmi célkitűzései
- A LIFE Környezetvédelem alprogram kiemelt területei
- A LIFE Környezetvédelem alprogram 2018-2020. időszakra vonatkozó természetvédelmi projekttemái a Természet és biodiverzitás kiemelt terület és a Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás kiemelt terület esetén (utóbbi már csak 2020-ban pályázható! 2021-től megszűnik)
- Kétlépcsős pályázatbenyújtási eljárás
- A LIFE pályázat és koncepció 2018. évtől érvényes értékelési szempontjai. A koncepciók értékelésének főbb tanulságai az EASME tapasztalatai alapján.

AKTUÁLIS, A 2020. ÉVI PÁLYÁZATBENYÚJTÁSSAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK

I. A 2020. évi pályázati felhívás újdonságai

Az Európai Bizottság Kis- és Középvállalkozások Végrehajtó Ügynöksége (a továbbiakban: EASME) közzétette a 2020. évi LIFE pályázati felhívásokat. A LIFE forrásokon keresztül idén több mint 450 millió euróra pályázhatnak a tagállami szervezetek a természet és a környezet védelmére irányuló projektekhez, valamint az éghajlatváltozás elleni küzdelemre. A Környezetvédelem alprogram kerete a hagyományos projektekre 238 440 000 euró, melyből 143 millió euró a Természet és biodiverzitás, 11 millió euró a Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás pályázatok kerete.

Az EASME a jelenlegi járványügyi vészhelyzetben is segíteni kívánja a pályázókat a programban való zavartalan részvétel érdekében. Ezen intézkedések sorában, a 2020. évi felhívás többek között az alábbi legfontosabb újdonságokat tartalmazza:

- **Az összes benyújtási határidő közel egy hónappal meghosszabbodott!**
- A pályázók regisztrálhatnak **egy-egy rövid megbeszélésre** a tervezett **projektkoncepcióról** tagállami nemzeti kapcsolattartóik mellett immár az **EASME szakmailag illetékes projekt-tanácsadójával is!**

Ehhez külön felületet hoztak létre az EASME által szervezett EU LIFE Információs nap weboldalán, amely a regisztrációt követően válik elérhetővé (<https://eu-life-2020.b2match.io/home/>);

- A projektekben résztvevő magánszervezetek már nem kötelesek nyílt pályázati felhívást hirdetni a 135 000 eurót meghaladó szerződésekre;
- Minden nyertes projekt lehetőséget kap olyan **helyi kezdeményezések pénzügyi támogatására**, amelyek hozzájárulhatnak projektjük célkitűzése(i)hez. A fenti támogatást (bizonyos korlátok között) a projektben részt vevő kedvezményezett nyújthatja a helyi kezdeményezésekért felelős harmadik feleknek. Így megkönnyítik a LIFE finanszírozáshoz való hozzáférést olyan kisebb helyi csoportok számára is, amelyeknek nem lenne kapacitásuk társult kedvezményezettként részt venni a projektben, de fontos szerepet játszhatnak a projekt célkitűzéseinek elérésében (bővebben a pályázati útmutató 1.6.19 fejezetében).
- **Új pénzügyi részletszabályok** is várhatóak a LIFE programban, melyek a **felülvizsgált pénzügyi és adminisztratív útmutatóban** fognak megjelenni az EASME LIFE honlapján, várhatóan április végén.

A pályázati felhívások elérhetőek a www.lifepalyazatok.eu hazai LIFE honlap „Pályázatok” menüpontja alatt, vagy az Európai Bizottság LIFE honlapján: <https://ec.europa.eu/easme/en/section/life/calls-proposals>

További részletes információk az alábbi honlapokon érhetők el:

<https://lifepalyazatok.eu/megjelentek-a-2020-evi-life-palyazati-felh-vasok.html>

<https://ec.europa.eu/easme/en/news/make-your-green-idea-reality-apply-now-life-funding>

<http://termeszetvedelem.hu/life-program>

II. Fontos természetvédelmi információk

LIFE Természet és biodiverzitás kiemelt terület:

- LIFE program a LIFE Természet és biodiverzitás pályázatok esetén a 2018-2020 időszakban is a projektek költségvetésének **maximum 60%-át**, a LIFE Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás pályázatok esetén maximum 55%-át biztosítja. A „LIFE-Természet” pályázatok esetén kivételesen ez az arány a **75%-ot is elérheti: az élőhelyvédelmi irányelv szerint kiemelt jelentőségű élőhelyek vagy fajok**, illetve - a madárvédelmi irányelv alapján létrejött Ornis Bizottság véleménye alapján - **a kipusztulás által veszélyeztetett madárfajok esetében**.
- A projekt fő célja a **természetes élőhelyek és a vadon élő** növény- és állatvilág megőrzése!
- **A projekt költségvetés min. 25%-át konkrét természetvédelmi tevékenységekre kell fordítani.** Ide tartoznak azok a tevékenységek, amelyek a fajok, élőhelyek természetvédelmi helyzetét **közvetlenül** javítják. Erősen javasolt jelentősen több, mint 25%-ot betervezni, mert az értékelés során lehet, hogy a bírálók nem tartják az összes tételt elszámolhatónak vagy konkrétan. Javasolt az útmutatónak ezt a részét alaposan áttanulmányozni.
- **Ismétlődő tevékenységek** (pl. kezelés, monitorozás) amennyiben a projekt előtt kezdődtek, általános szabályként nem támogathatók. **Új ismétlődő tevékenységek feltételekkel** támogathatók: EU hozzáadott érték, hosszú távú fenntarthatóság garantálása, demonstrációs jelleg. Javasolt az útmutatónak ezt a részét is alaposan áttanulmányozni.
- A **kutatással foglalkozó** projektek, illetve a **nagyméretű infrastruktúra** kialakítására irányuló projektek **nem támogathatóak**.

LIFE Természet pályázatok esetén:

- A konkrét természetvédelmi akciók **csak Natura 2000 területen** valósulhatnak meg. Új területek kijelölésére Magyarországon már nincs lehetőség.
- A Natura 2000 területek **aktuális adatlapját**, a jelölő fajok és élőhelytípusok értékelésének összes adatát kell alapul venni a pályázat készítése során. Az adatlapok elérhetőek az érintett

nemzeti park igazgatóságnál és az Agrárminisztériumban. A pályázatok értékelésénél az Európai Bizottság külön figyelmet fordít a Natura 2000 területek adatlapjainak vizsgálatára, valamint az országjelentések eredményeire is.

- A **fenntartási és fajmegőrzési tervek** készítését előre egyeztetni kell az Agrárminisztériummal. A tervek készítése hosszú folyamat, időben el kell kezdeni. A tervekről a projekt vége előtt az Agrárminisztériumnak jóváhagyó levelet kell kiadnia, csak ezzel lesz elszámolható az akció.

- A **Natura 2000 fenntartási tervek** készítésekor a **275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet előírásait** és az Agrárminisztérium által összeállított **útmutatót** kell alapul venni. Az útmutató elérhetősége: <http://termeszetvedelem.hu/utmutato>

- **Földvásárlás** esetén a LIFE pályázati útmutatóban megadott **11 feltételnek** kell teljesülnie az elszámolhatósághoz. Az **adásvételi szerződésben** rögzíteni kell, hogy a megvásárolt terület **örökre természetvédelmi célokat** fog szolgálni.

A 2019. évi beadás tapasztalatai alapján felhívjuk a figyelmet az alábbiakra:

- az egyéb érintett ágazatok képviselőivel **egyeztetni szükséges** a tervezett tevékenységeket a pályázat és a pályázat jövőbeli megvalósításának sikere érdekében, különösen, ha ők a tulajdonosok, vagyongazdálkodók (pl. erdőgazdálkodók) és támogatónyilatkozatot szeretne a pályázó ezen érintettektől;
- **több esetben elvárja az EASME**, hogy az **Agrárminisztérium a részletes pályázathoz szükséges szakmai támogatónyilatkozatban konkrét vállalást tegyen** (pl. fajmegőrzési/fenntartási terv jóváhagyása, Natura 2000 adatlap aktualizálása a projekt végén). Kérjük, hogy ha az adott pályázatnál ilyen felmerül, **a hazai határidőre** benyújtott pályázati anyaghoz kapcsolódó **kísérőlevélben** szíveskedjenek ezt **külön jelezni**, valamint a **pályázati anyagban szereplő, erre vonatkozó leírást** kérjük **az Agrárminisztériummal egyeztetni** (pl. hogyan, milyen formában történik adott terv jóváhagyása);
- **külföldi koordinálású pályázat esetén**, amennyiben több hazai szervezet érintett, kérjük, hogy legyen **egy hazai kapcsolattartó az Agrárminisztérium felé**, aki összesíti a pályázat hazai részére vonatkozó információkat, támogatási igényeket stb., mert ez megkönnyíti a pályázat átláthatóságát.

III. Nemzeti önerő-támogatási alap

A 1072/2017. (II. 10.) Korm. határozat alapján 2017-ben létrejött a **nemzeti önerő-támogatási alap**, melyre olyan **magyarországi szervezetek nyújthatnak be támogatási kérelmet**, amelyek a LIFE Környezetvédelem alprogram vagy Éghajlat-politikai alprogram kiemelt területeinek egyikén LIFE pályázat benyújtását tervezik koordinálóként vagy partnerként. A 2020. évi pályázati ciklus természetvédelmi pályázatainak esetén a támogatási kérelmet a pályázatbenyújtási folyamat második lépcsőjében lehet megküldeni a későbbiekben megállapított hazai határidőre. A támogatás megítélésénél fő szempont a beérkező projektervek szakmai tartalma és a rendelkezésre álló forráskeret.

Amennyiben a második lépcsőben esetlegesen önerő-támogatási kérelem benyújtását tervezi a pályázó, az első lépcsőben a koncepciók tervezetének előzetes benyújtását kérjük az Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztály részére 2020. július 6-ig, egy egyoldalas magyar nyelvű összefoglalóval együtt.

A pénzügyi kötelezettségvállalásról e tájékoztató kiadásakor nem tudunk bővebb felvilágosítást adni.

IV. Határidők, LIFE események összegzése:

2020	
április 2.	2020. évi LIFE pályázati kiírások megjelenése az EASME LIFE honlapján
április 30.	LIFE Information & Networking Day – európai uniós virtuális esemény (A hazai információs nap a járványhelyzet miatt elmarad).
július 6. 24:00	A természetvédelmi témájú LIFE pályázati koncepciók tervezetének benyújtása az Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztály részére, amennyiben a második lépcsőben önerő-támogatási kérelem benyújtását tervezi a pályázó. Kérjük, szíveskedjenek <i>az eProposal felületen olvasói hozzáférést biztosítani</i> a nemzeti kapcsolattartóknak (NCP), valamint egy egyoldalas magyar nyelvű összefoglalót megküldeni.
július 16. 16:00	Koncepciók benyújtása az EASME részére (Természet és biodiverzitás, Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás pályázatok esetén)
október	Koncepciók eredménye - A sikeres koncepciók benyújtóit az EASME felkéri a teljes pályázati anyag kidolgozására.
2021	
január	Pályázat benyújtása az Agrárminisztérium részére - szakmai támogató-, és társfinanszírozói nyilatkozatok igényléséhez
február	Teljes pályázati anyag benyújtása az EASME részére
február-június	Pályázat elbírálása, tisztázó kérdések. Az EASME-től jövő kérdések megválaszolása és a pályázók értesítése az értékelés eredményéről.
július	Támogatói szerződés megkötése
szeptember 1.	Megvalósítás kezdőnapja (legkorábban)

V. A magyar LIFE természetvédelmi csapat elérhetőségei

A több és sikeresebb hazai LIFE pályázat elősegítésére az Innovációs és Technológiai Minisztérium, az Agrárminisztérium és a Magyar Fejlesztési Központ Nonprofit Kft. kapacitásépítési projektet valósított meg a 2016-2018 időszakban. Ennek eredményeként alakult meg 2016 januárjában az Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztályán a **LIFE Természetvédelmi csapatunk**. A projekt lezárulását követően is fenntartjuk a helpdesk funkciót, valamint az érdeklődők számára lehetőséget biztosítunk a személyes egyeztetésekre; ezen kívül partnerszervezeteinkkel – az Innovációs és Technológiai Minisztériummal és a Magyar Fejlesztési Központtal – együttműködésben információs napokat szervezünk a jelenlegi és jövőbeli LIFE pályázók számára (A 2020. évi információs nap a járványhelyzet miatt marad el). A www.lifepalyazatok.eu honlap továbbra is működik, ezen elérhető a hazai LIFE adatbázis, valamint a partnerkereső, amelybe bárki regisztrálhat.

A LIFE Természetvédelmi Csapat tagjai az Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztályán:

Érdiné dr. Szekeres Rozália – főosztályvezető
Sashalmi Éva - LIFE nemzeti kapcsolattartó
Bokor Veronika – ökológiai referens
E-mail: lifenature@am.gov.hu; Tel: 06/1-896-3149; 06-30-143-4892

Sikeres LIFE pályázást kívánunk!

ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK
a 2018-2020. időszak többéves munkaprogramja alapján

I. AZ EURÓPAI UNIÓ LEGFONTOSABB TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITÚZÉSEI

A LIFE Rendelet 11. cikke alapján:

A Természet és biológiai sokféleség kiemelt területéhez kapcsolódó konkrét célkitűzések a következők:

a) a természettel és a biológiai sokféleség kérdésével kapcsolatos uniós szakpolitika és jogszabályok kidolgozásának és végrehajtásának elősegítése, többek között a **biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia**, valamint a **2009/147/EK és a 92/43/EGK irányelv** vonatkozásában, különösen koncepciók, bevált gyakorlatok és megoldások alkalmazása, kidolgozása, vizsgálata és demonstrációja révén;

b) a 92/43/EGK irányelv 3. cikke alapján létrehozott **Natura 2000 hálózat továbbfejlesztésének, működtetésének és kezelésének**, különösen az említett irányelv 8. cikke alapján elkészített, prioritizált intézkedési tervekhez szükséges integrált megközelítések alkalmazásának, kidolgozásának, vizsgálatának és demonstrációjának a **támogatása**;

c) a természettel és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós szakpolitika és jogszabályok kidolgozásához, végrehajtásához, felméréséhez, monitoringjához és értékeléséhez, valamint az Unión belül és kívül a természetet és a biológiai sokféleséget érintő tényezők, terhelések és válaszlépések felméréséhez és monitoringjához szükséges tudásalap javítása.

Az Európai Bizottság a LIFE program révén támogatja és elősegíti a fenti célok megvalósulását.

II. A LIFE KÖRNYEZETVÉDELMI ALPROGRAM KIEMELT TERÜLETEI

A LIFE Környezetvédelem alprogramnak 3 kiemelt területe van. Fontos, hogy **a pályázó a pályázatírás legelső lépéseként döntse el, hogy projekt koncepciójával melyik kiemelt terület célkitűzéseire kíván elsősorban hozzájárulni!**

Természetvédelmi pályázatok esetében plusz pontokat jelenthet más területekkel (pl. Környezet és erőforrás-hatékonyság) való szinergia is, de a tervezett projekt fő célkitűzéseinek egyértelműen természetvédelminek kell lenniük.

A LIFE Környezetvédelem alprogram kiemelt területei:

- a) Környezet és erőforrás-hatékonyság;
- b) **Természet és biodiverzitás;**
- c) **Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás.**

A kiemelt területek közül a „**Természet és biodiverzitás**”, valamint a „**Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás**” tartalmaz természetvédelmi vonatkozású projekttemákat.

III. A LIFE KÖRNYEZETVÉDELEM ALPROGRAM 2018-2020. IDŐSZAKRA VONATKOZÓ TERMÉSZETVÉDELMI PROJEKKTÉMÁI¹

A 2018–2020. évi többéves munkaprogram meghatározza a LIFE rendelet III. mellékletében szereplő tematikus prioritásokat végrehajtó projekttémákat.

LIFE Természet és biodiverzitás kiemelt terület

A LIFE program a létrehozása óta kulcsfontosságú eszköze volt a madár- és az élőhelyvédelmi irányelv végrehajtásának és jelentős mértékben hozzájárult a Natura 2000 hálózat létrehozásához. A LIFE Természet és biodiverzitás kiemelt területe továbbra is a Natura 2000 hálózatra összpontosítja pénzügyi forrásait, hogy biztosítsa a biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégia 1. céljával kapcsolatos kötelezettségvállalások maradéktalan teljesítését, ugyanakkor támogatja a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia 2., 3., 4. és 5. céljának teljesítésére összpontosító projekteket is. A LIFE Természet és a LIFE Biodiverzitás kiemelt terület projektjei kiegészítik egymást, és egy projekt adott esetben a természettel és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos egyéb tematikus prioritásokat is megcélzza, például amikor egy projekt a Natura 2000 hálózattal foglalkozik, adott esetben az idegenhonos inváziós fajokkal is foglalkoznia kell. Ezért a következtelenségek elkerülése érdekében a tematikus prioritások egyike esetében alkalmazott alapelvek a kiegészítő prioritások esetében is alkalmazandók. Ha a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő stratégia 2., 3., 4. és/vagy 5. célját végrehajtó projektek megvalósítására (akár részben) Natura 2000 területen kerül sor, a tervezett intézkedéseknek meg kell felelniük az adott területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzéseknek, a terület fenntartási tervének, vagy az azzal egyenértékű eszköznek, és/vagy a különleges természetmegőrzési területek kijelöléséről szóló jogi aktusnak. Emellett az erdők védelmével foglalkozó LIFE projektek adatokkal is kell szolgáljanak a fenntartható erdőgazdálkodás aktualizált pán-európai mutatói szerinti 1., 2., 4. és 5. kritériumban szereplő releváns mutatókkal kapcsolatban.

LIFE Természet

A LIFE Természet területen a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő stratégiának a madár- és az élőhelyvédelmi irányelv maradéktalan végrehajtására irányuló 1. céljához hozzájáruló alábbi projekttémák kapnak elsőbbséget:

1. a közösségi jelentőségű **élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzetének javítása a madár- és az élőhelyvédelmi irányelv értelmében**, az ezen élőhelyek vagy fajok számára **javasolt vagy kijelölt Natura 2000 területek esetében**;

2. olyan projektek, amelyek célja a **közösségi jelentőségű élőhelytípusok vagy fajok természetvédelmi helyzetének javítása, amennyiben helyzetük** a tagállamok által az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke értelmében a megfelelő biogeográfiai régióra benyújtott legfrissebb átfogó értékelések vagy pedig a madárvédelmi irányelv 12. cikke értelmében benyújtott legújabb értékelések és a madarakra vonatkozó uniós szintű értékelések alapján **nem „kedvező/biztonságos és nem romlik” vagy „ismeretlen”**;

3. az élőhely- és a madárvédelmi irányelv tengerekkel kapcsolatos részének és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 1. mutatójában meghatározott kapcsolódó rendelkezéseknek a végrehajtása, amennyiben a projektek az alábbi fellépések közül egyre vagy többre összpontosítanak:
— nemzeti nyilvántartások készítése és véglegesítése a Natura 2000 tengeri területek hálózatának létrehozása érdekében,
— a Natura 2000 tengeri területek helyreállítása és kezelése, ideértve a fenntartási tervek elkészítését és alkalmazását is,

¹ A 2018-2020 időszakra szóló többéves LIFE munkaprogram alapján

— a tengeri környezet védelme és a halászok vagy más „tengerhasználók” közötti, a fajokkal, az élőhellyel vagy a területtel kapcsolatos konfliktusokkal foglalkozó fellépések, továbbá olyan fellépések, amelyek a védelmi intézkedéseket a Natura 2000 területek fenntartható használatával kombinálják; és/vagy

— demonstratív vagy innovatív megközelítések, amelyek az emberi tevékenységeknek a kritikus tengeri élőhelyekre és fajokra kifejtett hatását értékelik vagy követik nyomon, és a konkrét védelmi intézkedések irányítására szolgáló eszközként való alkalmazásuk.

LIFE Biodiverzitás

Az alábbi projekttemák a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő stratégia 2., 3., 4. és 5. céljának teljesítésére összpontosítanak, amennyiben elsősorban az általános és konkrét célkitűzéseket veszik figyelembe a LIFE rendelet 3. és 11. cikke értelmében, és így a LIFE program keretében finanszírozhatóak.

Az alább felsorolt projekttemák kapnak elsőbbséget:

1. a **zöld infrastruktúrával foglalkozó, az ökoszisztémák és az általuk kínált szolgáltatások állapotát és/vagy a Natura 2000 területek és/vagy egyéb védett területek közötti összeköttetést javító tervek és fellépések kidolgozása és végrehajtása**; olyan, a zöld infrastruktúrával kapcsolatos széles körben megismételhető módszerek és/vagy technológiák kidolgozása és alkalmazása, amelyek **az összeköttetés fokozásával hatékonyan csökkentik az energetikai vagy közlekedési infrastruktúra által a biológiai sokféleségre gyakorolt negatív hatásokat**. Ezeknek a technikáknak és/vagy módszereknek költséghatékonyabbnak kell lenniük, mint a piacon már elérhető, minőségileg egyenértékű megoldásoknak, és adott esetben a megoldások szabadon megosztását vagy műszaki szabványok kidolgozását kell eredményezniük;

2. a **biológiai sokféleségnek a pénzügyi és üzleti döntésekbe való integrálását célzó eszközök** kifejlesztése és alkalmazása, hogy a biológiai sokféleségnek a projekt során történő megőrzése és helyreállítása révén ne csökkenjen a nettó biológiai sokféleség és/vagy az ökoszisztéma-szolgáltatások fokozott bevétellel járjanak.

3. olyan **veszélyeztetett fajokra vagy élőhelyekre** irányuló projektek, amelyek nem szerepelnek az élőhelyvédelmi irányelv mellékleteiben, de amelyek az **európai fajok vagy élőhelyek vörös listáján vagy a Természetvédelmi Világszövetség vörös listáján** – amely azokra a fajokra vonatkozik, amelyekre nem terjed ki az európai vörös lista – a „veszélyeztetett” vagy **rosszabb kategóriába tartozó fajok** között szerepelnek;

4. az **idegenhonos inváziós fajok kezelése az alábbi három lépés tesztelésével és alkalmazásával, megfelelő kiterjedésű területen, átfogó keretek között**:

— az idegenhonos inváziós fajok **betelepítésének megelőzése**, főként a betelepítés főbb útvonalainak megszüntetése révén,

— **korai riasztást és gyors kiirtást** biztosító rendszer létrehozása, és

— **a betelepített idegenhonos inváziós fajok kiirtása vagy féken tartása.**

A projekteket úgy kell létrehozni, hogy javítsák a meglévő műszaki, adminisztratív és/vagy jogi keretrendszereket – vagy újakat vezessenek be – a megfelelő szinten, különösen többek között az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikkének (1) bekezdése értelmében az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékében szereplő fajok vonatkozásában.

Magyarozó megjegyzés: Ha az egyik lépést a projektől függetlenül már megtették vagy a projekt összefüggésében nem lehetséges megtenni, a fellépésekre legalább egy mindhárom lépést összekapcsoló, tágabb keretrendszerben kell, hogy sor kerüljön.

LIFE Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás kiemelt terület

A LIFE rendelet 12. cikkének a) pontja értelmében az ehhez a kiemelt területhez tartozó projekttémák és a LIFE rendelet III. mellékletében felsorolt, kapcsolódó tematikus prioritások a következő célkitűzés megvalósítására törekuszenek: „a környezeti ügyekkel kapcsolatos tudatosságnövelés előmozdítása, ideértve az uniós környezetvédelmi döntéshozatalhoz nyújtott lakossági és érdekelti támogatás elnyerését, valamint a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudás és a fenntartható fogyasztás új mintáinak ösztönzése.

Felhívjuk a figyelmet, hogy ez a projekttípus már csak 2020-ban pályázható!

Tájékoztatási, kommunikációs és tudatosságnövelő kampányok

A tájékoztatási, kommunikációs és tudatosságnövelő kampányok földrajzi kiterjedését figyelembe kell venni a javasolt projektek európai hozzáadott értékének értékelése során.

Az érintett célközönség tudatosságának növelése a környezetvédelmi problémákkal, valamint az uniós környezetvédelmi szakpolitikákkal, eszközökkel és/vagy jogszabályokkal kapcsolatban a felfogás megváltoztatása érdekében, elősegítve a környezetbarát viselkedést és gyakorlatokat és/vagy a polgárok közvetlen részvételét.

A pályázóknak érdemi bizonyítékokat kell benyújtaniuk azzal kapcsolatban, hogy a projekt által megcélzott terület(ek)en a tudatosság szintje (célközönség milyen arányban ismeri a tervezett LIFE projekt tárgyát képező elképzelést/kifejezést/terméket/fogalmat/környezetvédelmi kihívást stb.) növekedett.

A tudatosságnövelő tevékenységeknek az adott kérdés vonatkozásában a legszélesebb körre ki kell terjedniük (főszabály szerint az ilyen pályázatoknak ezért maradéktalanul meg kell célozniuk például egy tagállamot, több tagállamot vagy az egész Európai Uniót, egy egész piaci ágazatot, egy jelentős nagyvárosi területet, egy egész fajt, egy biogeográfiai régiót vagy valamennyi olyan régiót, amely hasonló problémával küzd.). A környezetvédelmi problémáknak, valamint az uniós környezetvédelmi szakpolitikáknak, eszközöknek és/vagy jogszabályoknak közvetlenül **kapcsolódniuk kell az alábbi három prioritás keretében felsorolt egy vagy több témához:**

1. Környezeti szempontból fenntartható növekedés:

- fenntartható fogyasztás a hulladék termelésének megelőzésére összpontosítva, különös tekintettel a műanyag hulladéokra, az élelmiszer-hulladéokra és a tengeri hulladéokra,
- áttérés a körforgásos gazdaságra, különösen a fenntartható üzleti modellekre, illetve a fenntartható termelés, termékek és szolgáltatások alkalmazása,

2. Kapcsolat kialakítása a polgárokkal:

- a **Natura 2000 és az európai természetvédelmi jogszabályok végrehajtásából származó előnyök a „Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért” című közleménynek megfelelően²,**
- **idegenhonos inváziós fajok,**
- a vegyi anyagok biztonságos használata,
- a **természetből származó előnyök, beleértve a zöld infrastruktúrát és a kapcsolódó ökoszisztéma-szolgáltatásokat.**

3. Tegyük a sikerért:

- a levegő minősége a városi területeken és az egészségügyi hatásai, és/vagy
- a vízügyi jogszabályok végrehajtásából származó előnyök.

² (http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/index_en.htm),

A hatékony ellenőrzési eljárások támogatására irányuló tevékenységek és a jogszabályok betartásának előmozdítására szolgáló intézkedések

Információs rendszerek, a közigazgatás minősége és önkéntes megközelítések

1. A hatóságok által működtetett **környezetvédelmi információs rendszerek fejlesztése a környezetvédelmi információk elektronikus gyűjtése, feldolgozása, tárolása és megosztása** céljából új rendszerek kidolgozásával vagy adott esetben meglévő rendszerek továbbfejlesztésével. A projekteknek fejleszteniük kell az uniós környezetvédelmi politika végrehajtását, és meg kell felelniük az uniós jelentési kötelezettségeknek.

(Magyarozó megjegyzés: A fejlesztések közé tartozhat az adminisztratív terhek csökkentése, a hatóságokon belüli és a hatóságok közötti információ-megosztás hatékonyabbá tétele, a környezetvédelmi információk hatékonyabb végfelhasználása, beleértve a jelentéstételt, és jobb szolgáltatások nyújtása a végfelhasználóknak, beleértve a nagyközönséget.)

2. **A közigazgatás kapacitásának és minőségének fejlesztése a tervekkel, programokkal, elemzésekkel, felülvizsgálatokkal és értékelésekkel és/vagy a konkrét tevékenységekre vonatkozó engedélyekkel, eltérésekkel és egyéb határozatokkal kapcsolatban**, adott esetben a magánjogi szervekkel partnerségekben, az adminisztratív terhek csökkentése, ugyanakkor a környezetvédelmi eredmények optimalizálása és adott esetben a természetvédelem integrálása érdekében.

Az alábbiak közül egyet vagy többet meg kell célozni:

Tervek, programok, elemzések, felülvizsgálatok és értékelések

- levegőminőségi tervek,
- nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok,
- vízgyűjtő-gazdálkodási tervek és kapcsolódó intézkedési programok, elemzések és felülvizsgálatok,
- tengeri Natura 2000 fenntartási tervek és kapcsolódó intézkedési programok és tengeri stratégiák a Natura 2000 hálózattal és a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel való szinergiák biztosítása érdekében,
- árvízkezelési tervek,
- nitrátokkal kapcsolatos cselekvési tervek,
- hulladékgazdálkodási tervek,
- **a Natura 2000 fenntartási tervek** (A 92/43/EGK irányelv és a 2009/147/EK irányelv.),
- **erdőgazdálkodási tervek a vidékfejlesztési rendelet értelmében** a nagyobb biológiai sokféleséggel rendelkező erdők biztosítása érdekében,
- **területhasználati tervek és egyéb, stratégiai környezeti vizsgálatot igénylő tervek** az ökoszisztémák és az ökoszisztéma-szolgáltatások (A biológiai sokféleség feltérképezése, az ökoszisztémák és az ökoszisztéma-szolgáltatások vizsgálata és/vagy értékelése az első MAES-jelentésnek megfelelően³,
- **az ökoszisztéma-szolgáltatások és a kapcsolódó munkák vizsgálata** (A biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós stratégia 5. célja.), és/vagy az alábbiakkal kapcsolatos határozatok:
 - ipari kibocsátások,
 - hulladékgazdálkodás,
 - vízszennyezés és vízkivétel (5),
 - **természetvédelem** (A 92/43/EGK irányelv és a 2009/147/EK irányelv értelmében.).

Magyarozó megjegyzés: A megcélzott tervek, programok, vagy más intézkedések esetében a közigazgatás kapacitásának és minőségének fejlesztése a következőkhöz kapcsolódhat: az érdekelt felek bevonása és támogatása, a nyilvánossággal folytatott konzultáció, a tartalom optimalizálása, a megcélzott intézkedés végrehajtásának és megfelelésének nyomon követése, a bevált gyakorlatok megosztása, a megcélzott intézkedések előkészítésére, felülvizsgálatára

³ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/pdf/MAESWorkingPaper2013.pdf

és környezeti vizsgálatára hatékony módszerek alkalmazása. A nyomkövetési kapacitásnak például a több helyszínen egységesen létrehozott, rendkívül elszórt és valós idejű nyomkövetési technikák általi fokozása több lehetőséget teremt, és kiszélesíti az információs bázist nemcsak a tervek vizsgálata, hanem az új, dinamikus tervek létrehozása szempontjából is.

A Natura 2000 fenntartási tervekkel és a természetvédelemmel kapcsolatos határozatokat illetően figyelembe kell venni a Natura 2000 biogeográfiai szemináriumokon megfogalmazott ajánlásokat. A természetvédelemmel kapcsolatos határozatokat illetően ez az engedélyezéssel kapcsolatos előírásokat érinti az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) és (4) bekezdése értelmében, illetve a fajvédelmi szabályokat az élőhelyvédelmi irányelv 12. és 16. cikke, valamint a madárvédelmi irányelv 5. és 9. cikke értelmében.

A vizsgálat körébe tartozik a mérések és a modellezés, valamint a kibocsátási nyilvántartás létrehozása és/vagy fejlesztése.

A határozatok az illetékes hatóságok határozatai a vonatkozó uniós környezetvédelmi jogszabályok betartása vonatkozásában.

3. Az alábbi egy vagy több **önkéntes megközelítés kidolgozása, támogatása, végrehajtása és/vagy harmonizálása és az ilyen megközelítések használata** olyan szervek által, amelyek csökkenteni kívánják a tevékenységeik, termékeik és szolgáltatásaik környezetre gyakorolt hatását:
 - az innovatív technológiák teljesítményének harmadik fél általi hitelesítése, amikor készen állnak a piaci forgalmazásra, ilyen például a környezettechnológiai hitelesítés (ETV),
 - a környezeti lábnyomra vonatkozó kategóriaszabályok és/vagy a szervezeti környezeti lábnyomra vonatkozó ágazati szabályok európai szinten olyan termékek és ágazatok esetében, amelyekre még nem vonatkoznak ilyen meglévő kategóriaszabályok/szabályok és a kapcsolódó jó minőségű adatbázisok a környezeti lábnyomra vonatkozó európai módszertan és a legújabb elérhető útmutató alapján,
 - fellépések, szolgáltatások, hálózatok és új üzleti modellek az átalakított, javított, felújított és/vagy újrafelhasznált termékek használatának előmozdítására, kapcsolódva a termékek tartósságához és tervezett elavulásához is, és/vagy a hivatalosan elismert öko címkék, például az uniós öko címké használatának előmozdítására,
 - közös kiírási feltételek és/vagy a felhasználás nyomon követésére szolgáló eszközök a hasonló beszerzési igényű hatóságok esetében a zöld és körforgásos közbeszerzés alkalmazásának előmozdítása érdekében,
 - a szabályozási, pénzügyi vagy hírnévvel kapcsolatos ösztönzők összekapcsolása a környezeti teljesítménnyel az EMAS segítségével,
 - az épületek környezeti teljesítményének vizsgálata az építési keretrendszer és az alapmutatók használatával.

A környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosítása és az igazságszolgáltatáshoz való jog

1. A **környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés** biztosításának támogatása határokon átnyúló, nemzeti vagy regionális **kockázatalapú stratégiák kidolgozásával és végrehajtásával**, illetve ilyen meglévő stratégiák végrehajtásával **a megfelelés elősegítése, ellenőrzése és érvényesítése** érdekében a közigazgatási jog, a büntetőjog és a környezeti felelősség együttes alkalmazásával az alábbiak közül **egyet vagy többet tekintve**:
 - hulladékkal kapcsolatos bűncselekmények és szabálysértések,
 - **vadon élő állatokkal és növényekkel való illegális kereskedelem,**
 - **a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűncselekmények és szabálysértések, beleértve az illegális fakitermelést,**
 - diffúz és/vagy pontszerű szennyezőforrásokból történő vízszennyezés és/vagy illegális vízkivétel, — a levegőszennyezés pontszerű és mobil forrásai.

Magyarázó megjegyzés:

A „kockázatalapú” olyan értékelésre utal, amely először megvizsgálja, mekkora a valószínűsége annak, hogy adott kategóriákba tartozó személyek szabálysértést kövessenek el, majd megvizsgálja, hogy várhatóan milyen súlyos a környezeti és az emberi egészségre gyakorolt hatás. Minél nagyobb a szabálysértés valószínűsége, illetve minél nagyobb a várt hatás, annál sürgősebb beavatkozásra van szükség. A beavatkozás típusának tükröznie kell a kockázatok jellegét, és a kockázatok lehető legnagyobb mértékű mérsékelésére kell irányulnia.

2. **A környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosításának támogatása a környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosításával foglalkozó szakemberek vagy szakértők határon átnyúló, nemzeti vagy regionális hálózatainak létrehozásával, vagy adott esetben a meglévő ilyen hálózatok fejlesztésével, és/vagy szakképesítések és képzések kidolgozásával vagy adott esetben a meglévő szakképesítések és képzések (a projekteknek biztosítaniuk kell a képzéseket és képzéseket, és maximalizálniuk kell az információs technológiában rejlő lehetőségeket például webináriumok vagy virtuális szabadegyetemi képzések révén, hogy a lehető legtöbb szakember vegyen részt távoktatásban a lehető legköltséghatékonyabban) fejlesztésével a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközöknek való jobb megfelelés érdekében a megfelelés elősegítése, ellenőrzése és érvényesítése révén, a közigazgatási jog, a büntetőjog és a környezeti felelősség együttes alkalmazásával.**

Magyarázó megjegyzés:

A környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosításával foglalkozó szakemberek közé tartozhatnak olyan szakemberek, akik a megfelelés biztosításával foglalkozó hatóságoknál vagy szerveknél dolgoznak, például helyi vagy regionális hatóságoknál, a rendőrségen, vámhatóságoknál, környezetvédelmi ügynökségeknél és felügyeletken, legfelsőbb közjogi ellenőrző szerveknél és bíróságokon. Közéjük tartozhatnak a nem kormányzati szervezetek munkatársai és a megfelelés biztosításának egy vagy több szempontjára specializálódott tudósok és kutatók. A szakképesítések és képzések tekintetében a projekteknek biztosítaniuk kell a végzettséget, és maximalizálniuk kell az információs technológiában rejlő lehetőségeket például webináriumok vagy virtuális szabadegyetemi képzések révén, hogy a lehető legtöbb szakember vegyen részt távoktatásban a lehető legköltséghatékonyabban.

3. **Innovatív eszközök és fellépések kidolgozása és használata a megfelelés elősegítése, ellenőrzése és érvényesítése érdekében olyan új eszközök és fellépések kidolgozásával és használatával, illetve adott esetben meglévő eszközök és fellépések fejlesztésével, amelyek az alábbi egy vagy több kategóriába tartoznak:**
 - a megfelelést elősegítő, kockázatalapú rendszerek és technikák,
 - kockázatalapú rendszerek és technikák a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközöknek való megfelelés hatékony ellenőrzésére, valamint a megfeleléssel kapcsolatos problémákra vonatkozó bizonyítékok megszerzésére és az ilyen problémák elemzésére, ami megbízható alapot szolgálhat az utánkövető intézkedésekhez,
 - kockázatalapú rendszerek és technikák a hatékony nyomon követés és érvényesítés érdekében a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközöknek való meg nem felelésre vagy az ilyen eszközökkel kapcsolatos felelősségre reagálva, a közigazgatási jog, a büntetőjog és a környezeti felelősség alkalmazásával.

Magyarázó megjegyzés:

A kockázatalapú rendszerek és technikák célja annak megértése, mennyire kell eleget tenniük a földtulajdonosoknak, az iparnak, a kkv-knak, a közüzemi szolgáltatóknak és másoknak („felelősök”) a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközök értelmében fennálló kötelezettségeiknek, és milyen hatást fog gyakorolni a meg nem felelés a környezeti és az emberi egészségre. Ez alapján a támogatás, az ellenőrzés és az érvényesítés révén az ilyen rendszerek és technikák ösztönözni kívánják a megfelelést, és vissza akarnak tartani a meg nem feleléstől.

A támogatási rendszerek és technikák közé tartozhatnak az útmutatók, a tanácsadó szolgáltatások, a tudatosságnövelő kampányok, a partnerségi megállapodások és az önellenőrző rendszerek, amelyek segítséget nyújtanak a felelősöknek kötelezettségeik betartásához. Az ellenőrző rendszerek és technikák például az alábbiakhoz kapcsolódhatnak: helyszíni ellenőrzések, felderítés (többek között műholdakkal és drónokkal), szűrőpróbaszerű ellenőrzések, információgyűjtés, ipari elemzés, rendőrségi vizsgálat, adatelemzés és belső környezetvédelmi ellenőrzések. Az utánkövetési és érvényesítési technikák köre hasonlóan széles lehet.

4. **A nagyközönség által benyújtott környezetvédelmi panaszok és beadványok hatékonyabb hatósági kezelése**, adott esetben magánjogi szervekkel együtt, a nagyközönség által benyújtott **panaszok és beadványok kezelésére szolgáló rendszerek és technikák kidolgozásával és használatával**, illetve adott esetben a **meglévő ilyen rendszerek és technikák fejlesztésével** az információk megbízhatóságának optimalizálása, a hatóságok és a nagyközönség közötti interakció elősegítése, az adminisztratív terhek minimalizálása, valamint a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközök sikeres végrehajtásához való hozzájárulás érdekében.

Magyarázó megjegyzés:

A panaszok és beadványok kezelésére szolgáló rendszerek és technikák közé sorolhatók az elektronikus panaszkezelő rendszerek, a segélyvonalak, a lakossági megfigyelések és az egyéb lakossági tudományos platformok. A lakossági tudományos platformok többek között lehetővé tehetik, hogy az illetékes nemzeti, regionális és helyi hatóságok bevonják a lakosságot az ellenőrzés legmodernebb környezetvédelmi és egyéb formáiba, miközben harmonizáltabb és használhatóbb adatok kerülnek előállításra.

5. **A környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jog és/vagy a közvetítés elősegítése** a lakosság, a nem kormányzati szervezetek, az ügyvédek, a bírói kar, a közigazgatás és egyéb érdekelt felek körében a környezeti vitás ügyek kezelésére szolgáló említett eszközök jobb ismerete, megértése és alkalmazása érdekében, különös figyelemmel az alábbiakra:
- az emberek egészségének és jólétének védelme a LIFE tematikus prioritásai között szereplő, a levegővel, a vízzel és a hulladékkal kapcsolatos uniós eszközök követelményei révén,
 - **a természet, a biológiai sokféleség** és a vízminőség védelme a LIFE tematikus prioritásai között szereplő, a természettel, a biológiai sokféleséggel és a vízzel kapcsolatos eszközökkel,
 - a környezeti felelősségről szóló irányelv hatékony alkalmazása.

A projekteknek a Bizottság által kidolgozott környezetvédelmi jogi képzés meglévő moduljaira és know-how-jára kell támaszkodniuk⁴.

V. KÉTLÉPCSŐS PROJEKTBEJÁRÁSI ELJÁRÁS

2018-tól a Környezetvédelem alprogram hagyományos pályázatainak vonatkozásában **kétlépcsős projektbejárási eljárás** lépett érvénybe.

Az első lépcső egy maximum 10 oldal terjedelmű **konceptió** benyújtása az e-proposal felületen keresztül, mely tartalmazza az alábbiakat:

- Információ a koordináló kedvezményezetről
- A projekt által megcélzott fajok, élőhelyek, biodiverzitás kérdésének leírása (a természet és a biodiverzitás esetében) / a megcélzott környezeti probléma leírása (környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás esetében)

⁴ http://ec.europa.eu/environment/legal/law/training_package.htm

- A projektpartnerek (információk a koordináló és társult kedvezményezettekről, valamint a projekt társfinanszírozóiról)
- A projekt akcióinak leírása
- A projekt várható eredményei és hatásai
- A projekt eredményeinek fenntarthatóságának biztosítása
- A projekttel kapcsolatos veszélyek és korlátozó tényezők
- A projekt EU hozzáadott értéke (hozzájárulás a LIFE prioritásaihoz és célkitűzéseikhez)
- A projekt kísérleti vagy demonstrációs jellege (és / vagy a természet és biodiverzitás területen legjobb gyakorlat)
- A projekt költségvetése a költségkategóriák szintjén.

Mit NE tartalmazzon a Konceptió:

- Aláírt kötelezettségvállalások
- Térképek, képek, mellékletek

A Konceptió akkor támogatható, ha:

- hozzájárul a LIFE-rendelet 3. cikkében meghatározott egy vagy több általános célkitűzéshez, és a LIFE-rendelet 10., 11. és 12. cikkében meghatározott konkrét célkitűzésekhez,
- a tervezett akciókat az Unió területén hajtánák végre, és
- a LIFE-rendelet 2. cikke a), b), c) és h) pontjában meghatározott alábbi projekttípusok egyikének felel meg:
 - "Kísérleti projektek"
 - "Demonstrációs projektek"
 - "Legjobb gyakorlati projektek"
 - "Tájékoztatási, tudatosító és terjesztési projektek"
- nem kutatást vagy nagy infrastruktúra-építést céloznak.

Támogathatósági kritériumoknak való megfelelés követelménye:

- Természet és a biodiverzitás: a projekt a költségvetés legalább 25%-át konkrét természetvédelmi intézkedésekre fordítja.
- Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás: a pályázat olyan cselekvéseket tartalmazzon, amelyek jelentős és mérhető közvetlen vagy közvetett hatásokat eredményeznek a környezeti kérdésekben, és amelyek jelentős és mérhető közvetlen hatásokat okoznak a környezetvédelmi irányításra, információra és / vagy tudatosságra és terjesztésre vonatkozó kérdésekben.

A második lépcső a részletes pályázat benyújtása. A koncepciótól való eltérés az akciókban, a partnerségben és a költségvetés tekintetében korlátozottan engedélyezett. **Az EU-s hozzájárulás mértéke legfeljebb 10 %-kal térhet el a pályázatileírásban szereplő költségvetéstől.** Az előbb említett, mérsékelt rugalmasság miatt azt javasoljuk, hogy már a koncepció benyújtása előtt alaposan tervezzék meg a projekt pénzügyi és technikai részzeit.

V. A LIFE PÁLYÁZAT ÉS KONCEPCIÓ 2018-TÓL ÉRVÉNYES ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTJAI

Koncepciók értékelése: maximálisan 50 pont adható, melyből

- A pályázat általános minőségére maximálisan 20 pont (minimum pontszám: 5 pont) adható. E kritérium a pályázatok egyértelműségére (beleértve a működést megelőző viszonyok leírását), a pályázatok megvalósíthatóságára és a tájékoztató jellegű ár-érték arányra összpontosít.
- Általános uniós hozzáadott értékekre maximálisan 30 pont (minimum pontszám: 10 pont) adható. Ezen belül a projektnek a LIFE prioritásaihoz való hozzájárulását, a várt hatásokat és a projekteredmények fenntarthatóságát vizsgálják.

Teljes pályázat értékelése: maximálisan 100 pont adható, mely az alábbi táblázat alapján oszlik el:

	Odaítélési kritériumok	Minimálisan elégséges pontszám	Maximális pontszám
Technikai és pénzügyi koherencia és minőség			
1	Technikai koherencia és minőség	10	20
2	Pénzügyi koherencia és minőség (ár-érték arány)	10	20
Uniós hozzáadott érték:			
3	A LIFE környezeti alprogram prioritási területeinek speciális célkitűzéseire való hozzájárulás mértéke és minősége	10	20
4	Fenntarthatóság (folytatás, másolás, átültetés)	8	15
Minimálisan elégséges pontszám összesen		50*	
Plusz pontok			
5	Hozzájárulás a projekttémákhoz	-	10
6	Szinergiák (beleértve a többcélúságot és az integrációt / komplementaritást (maximálisan 8 pont), a zöld közbeszerzést (maximálisan 1 pont), az ökokörmű alkalmazását (maximálisan 1 pont) és az EU-kutatási eredményeinek transznacionalitását (legfeljebb 4 pont)	-	15
Maximális pontszám			100
*A pályázatnak minden egyes kritérium esetében legalább a minimális pontszámot, összesen pedig legalább 50 pontot kell elérnie.			
Forrás: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1518531793134&uri=CELEX:32018D0210			

Kötelező értékelési elemek magyarázata:

- **Technikai koherencia és minőség:** A tervezett akciók a projekt célkitűzéseinek eléréséhez megfelelőek és megvalósíthatók, sem az akciók, sem a tervezett termékek és eredmények nem lehetnek ellentétesek a LIFE program célkitűzéseivel. A tervezett akciók maximális hatékonyságára és eredményességére kell törekedniük a projekt célkitűzéseinek eléréséhez. A projekt tevékenységeit megfelelően kell megtervezni, és egyértelműen kell ismertetni.
- **Pénzügyi koherencia és minőség:** A kedvezményezettek és a társfinanszírozók pénzügyi hozzájárulásai, és a tervezett költségvetés a tervezett akciókkal és az alkalmazandó szabályokkal (pl. a támogatható költségvetés legalább 25 %-át konkrét természetvédelmi akciókhoz kell hozzárendelni) összeegyeztethetők legyenek! A tervezett akciók költséghatékonysága és ár-érték aránya. A költségvetésnek átláthatónak kell lennie, vagyis a költségvetési tételek ismertetésének kellőképpen részletesnek kell lennie.

Csak a technikailag és pénzügyileg koherens akciók értékelhetők egyéb szempontok szerint is!

- **A LIFE környezeti alprogram prioritási területeinek speciális célkitűzéseire való hozzájárulás mértéke és minősége:** A projekt milyen mértékben és minőségben járul hozzá a LIFE rendelet 11. cikkének konkrét célkitűzéseire (hatás), illetve mekkora a fellépések által a projekt végén várhatóan kifejtett hatás a projekt kezdetén becsült vagy mért állapothoz képest.
- **Fenntarthatóság:** a projekt eredményei középtávon és hosszú távon a megvalósítás után is fenntarthatók folytatáson, megismételhetőségen vagy átadhatóságon keresztül. A folytatás a projektben alkalmazott megoldásoknak a projektben érintett felek általi további használatát jelenti a projekt futamideje után, de a használat köre földrajzi szempontból tovább szélesíthető. A megismételhetőség a projekt során alkalmazott megoldások ismételt használata

ugyanúgy és ugyanabból a célból más szervek/ágazatok által a projekt futamideje során vagy azt követően. Az átadás a projekt során alkalmazott megoldások használata más módon vagy más célok vonatkozásában ugyanazon vagy más szervek/ágazatok által a projekt futamideje során vagy azt követően.

Plusz pontok:

- Hozzájárulás a projekt témákhoz (max. 10 pont): A *Természet és biodiverzitás*, illetve a *Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás* kiemelt területek alá tartozó pályázatok 10 pontot kapnak, ha teljes mértékben megfelelnek az egyik projekt témának.
- Többcélúság: A pályázat nem csak a projekt fő környezeti cselekvési céljainak elérését tervezi, hanem más célok elérésére is törekszik (pl. jobb hulladékgyűjtés és társadalmi integráció).
- Integráció / komplementaritás (a többcélúsággal együtt max. 8 pont): miközben a pályázat konkrét környezetvédelmi kérdésekre összpontosít – hatékonyabban integrálja más szakpolitikai területekbe ezeket a konkrét környezetvédelmi célkitűzéseket, és/vagy eléri, hogy ezek kiegészítsék egymást, és így szinergiákat hoz létre más uniós szakpolitikák célkitűzéseivel.
- Zöld közbeszerzés vállalása (1 pont):
http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm
- Ökocímke (1 pont): hivatalosan elismert ökocímkeztési rendszerek, például az EU Ecolabel⁵ termékek és / vagy szolgáltatások előnyben részesítése egy átlátható mechanizmuson keresztül.
- EU-kutatási eredményeinek alkalmazása (1 pont): a pályázat a Horizont 2020 vagy korábbi keretprogramok által finanszírozott releváns kutatási és innovációs projektek eredményeinek felhasználását tervezi, és bizonyítja a projekt általi felhasználás hozzáadott értékét.
- Transznacionális (max. 4 pont): Azokat a pályázatokat előnyben kell részesíteni, ahol a tagállamok közötti **transznacionális együttműködés elengedhetetlen a projekt célkitűzéseinek eléréséhez**, és amennyiben **elegendő bizonyíték** áll rendelkezésre a **transznacionális megközelítés hozzáadott értékére**.

Javasoljuk a pályázati csomag részét képező
értékelési útmutató alapos áttanulmányozását!

A koncepciók értékelésének főbb tanulságai az EASME tapasztalatai alapján (a teljesség igénye nélkül, a 2018-as pályázati ciklus alapján)

ERŐSSÉGEK:

Általános minőség:

- Alapállapot felmérés (az adott fajra, élőhelyre) megfelelően tisztázott és mennyiségileg kifejezett (kiterjedés, populáció méret, védelmi helyzet).
- Partnerség indokolt (szakértelemmel rendelkező szervezetek), valamennyi érintett szervezet (pl. NPI) - amely pl. a faj teljes elterjedési területével érintett - bevonásra kerül.
- Célterület: a beavatkozás Natura 2000 és állami tulajdonú területen történik.
- A projekt akciók és a projekt eredmények átláthatóak, és számszerűsítettek.
- A projekt megvalósítható, logikusan felépített – az akciók reálisak, a fő érintettek bevonása garantált.
- Integrált megközelítés - a megcélzott probléma kezelése szempontjából.
- Költségvetés indokolt, EU-s társfinanszírozás mértéke illeszkedik a LIFE Program szabályaihoz (kiemelt jelentőségű fajok, élőhelyek – 75%).

⁵ (<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/eu-ecolabel-products-and-services.html>)

- Ár-érték arány megfelelő (kiterjedés és természetvédelmi eredmény).

Unió hozzáadott érték:

- A célfaj természetvédelmi helyzete javul (pl. populáció méret növelése).
- EU Biodiverzitás stratégia, Vízkeret Irányelv céljaihoz való hozzájárulás.
- Tagállami agrár-környezetgazdálkodási programok részére ajánlás.
- Elvárt eredmények megfelelő számszerűsítése (pl. populáció növekedés, javulás mértéke).
- Transznacionális lépték.
- Az akciók és eredmények fenntartására, megismételhetőségre (a projekt zárását követően) vonatkozó stratégia.

GYENGESÉGEK:

- Céletterület tulajdonviszonyainak ismertetése hiányzott, nem derült ki, hogy volt-e egyeztetés a tulajdonosokkal.
- Veszélyeztető tényezők kezelésének módja nem megfelelő.
- Földvásárlás alátámasztása hiányzott.
- Eredmények, és a természetvédelmi kezelés fenntartásának biztosításáról (források) nincs információ.
- Egyértelmű alapállapot-leírás hiányzik, így a projekt hatása sem világos.
- Az érintettek köre és a célközönség nincs elég konkrétan meghatározva,
- A partnerek esetén hiányzott annak a leírása, hogy melyik akcióban vesznek részt konkrétan.
- A projekt eredményeinek megisméltésére nincsenek konkrét akciók az ismeretterjesztésen és networkingen kívül.
- Projektterületek nincsenek konkrétan megnevezve, a részletek hiányoznak (pl. a területek leírása, alapállapot indikátorok)
- A fő, érdemi akciók kifejtése hiányzott, erre kell koncentrálni (ne csak lista legyen az akciókról). Továbbá le kell írni, megindokolni, hogy miért ezek az akciók a fontosak, miért ezek a relevánsak.
- Az akciókhoz időkeret és költségek meghatározása hiányzott, ezt szükséges megadni. Elszámolhatóak legyenek a költségek.
- A hatások számszerűsítése hiányzott.
- Hiányzott annak a bemutatása, hogy a pályázat hogyan épít korábbi, ugyanazt a faj vagy problémát célzó LIFE projektek eredményeire.

A teljes pályázati anyag kidolgozásában elvárt a hiányosságok tisztázása!